

Nr 507

Av herr **Källenius m. fl.**, om tillämpning av upphandlingskungörelsen å kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag.

(Lika lydande med motion nr 458 i Första kammaren)

De statliga ämbetsverken är i sin upphandlande verksamhet bundna av bestämmelserna i 1952 års upphandlingskungörelse. De är sålunda skyldiga att bereda olika säljare och entreprenörer möjligheter att på lika villkor och genom ett fritt anbudsförfarande konkurrera i fråga om vara eller anläggning som det för tillfället gäller. Därigenom framtvingas först och främst att den upphandlande myndigheten på förhand noga planerar och entydigt beskriver vad som skall upphandlas, vilket vid byggnadsverksamhet har särskilt stor betydelse för bedömande av programmets genomförande med minsta tid och kostnad. Tillika skapas största möjliga säkerhet såväl för att statens kostnader icke blir onödigt höga som för att enskilda intressen icke blir obehörigen tillgodosedda. Särskilda åtgärder har också vidtagits i föregående års statsverksproposition i syfte att framtvinga noggrann planering av statliga arbeten, innan de igångsättes.

Inom bostadspolitiken intar de kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretagen en särställning genom sin förtursrätt till den kommunala marken. De intager därutöver en privilegierad ställning i ekonomiskt hänseende, eftersom staten garanterar kostnaderna. De bedriver sin verksamhet praktiskt taget utan eget startkapital; toppbelåningen sker hos staten, som tillhandahåller lån upp till 100 % av det s. k. belåningsvärdet. Dessa företag skiljer sig i penningförvaltande hänseende endast formellt från statliga ämbetsverk. Med hänsyn till den förlustrisk som staten här onekligen löper och då det i rådande bristläge på bostadsmarknaden är högst angeläget att tillgängliga kapitalresurser når bästa möjliga användning, borde enligt vår mening de kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretagen lika väl som nu de statliga ämbetsverken vara underkastade upphandlingskungörelsens bestämmelser. Detta synes oss så mycket mer angeläget som det för närvarande i stor utsträckning förekommer att de i sin egenskap av byggherrar, efter eget gottfinnande, antingen utför arbetet i egen regi och därmed ombesörjer sammanhängande upphandlingar eller också direkt överlåter projektering och utförande på dem närstående producenter. I intetdera fallet utlyses arbetet eller leveranserna på entreprenad. Andra företag får över hu-

vud taget icke tillfälle att genom anbudsgivning konkurrera om de arbeten och leveranser som ytterst kommer till stånd genom statens finansiering.

Det är vanligt att kommunägda bolag och stiftelser för bostadsbyggande anser sig äga rätt att undandraga sig den genom tryckfrihetsförordningen fastslagna offentlighetsprincipen. Genom att insyn i verksamheten sålunda förhindras saknas den kontroll utifrån, som kan vara ägnad att befrämja objektivitet i handlande och största möjliga omsorg i fråga om de tillskjutna medlen. Just därför att det byggande som sker praktiskt taget helt och hållet möjliggöres genom tillskott av statsmedel, är det ett angeläget allmänt intresse att åtminstone i fråga om upphandlingsförfarandet full insyn åvägbringas.

De motiv vi ovan anfört är icke nya. De framfördes redan 1946 — på bred basis — nämligen i en framställning till 1946 års upphandlingssakkunniga, vilken framställning omfattade icke blott bostadsbyggande utan allt byggande med statliga bidrag. I sitt betänkande (SOU 1951: 18 s. 38) anför de sakkunniga härom följande:

Samarbetskommittén för byggnadsfrågor, som är sammansatt av representanter för myndigheter och organisationer med verksamhet inom byggnadsområdet, har i skrivelse den 10 juli 1946 till chefen för finansdepartementet bland annat uttalat önskvärdheten av att till prövning upptoges frågan, huruvida icke i upphandlingsförordningen borde intagas bestämmelse om skyldighet för kommuner med flera att tillämpa förordningen i de fall, då statsbidrag lämnades till byggnadsverksamheten. De sakkunniga som finna fog för att upphandlingsförordningens bestämmelser böra gälla i dylika fall, ha dock icke funnit skäl att i föreliggande förslag intaga bestämmelser i denna riktning, då det lämpligen torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att från fall till fall i samband med lämnande av statsbidrag pröva, huruvida dylik skyldighet skall förbindas med anslaget.

Av citatet framgår att någon tvekan i sakfrågan icke förelåg. De motive- ringar som i olika sammanhang framförts har icke minskat i styrka och saklighet; tvärtom skärpes deras aktualitet med varje år som går. Tilliten och tryggheten kräver nu mer än någonsin att offentlighetsprincipen upprätthållas. Det borde vara en förstahandsuppgift för stat och kommun att slå vakt härom.

Under återopande av det anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta, att kommunala och s. k. allmännyttiga bostadsföretag skall vara underkastade upphandlingskungörelsens bestämmelser.

Stockholm den 26 januari 1961

Sten Källenius

Tage Magnusson
i Borås

Hans Nordgren